

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Viking
 Härad: Uppvidinge. Adress: Turåkra, ^{ex} Kråksmåla.
 Socken: Ålgöhus. Berättat av: Susanna Erlandsdatter
 Uppteckningsår: 1940. Född år 1800. i Ålgöhusen.

Uppteckningen berär pågivet om
"Skol-Johannes."

Vol: 1.

Sidor: 1-12.

Skriv endast på denna sida!

1.)
"Ikol = Johannes" hette egentligen Johannes
Svensson. Han var född 1808 i Hockult, Ålg
hults socken, och dog i Backaström 1876.
sammabädes. Han var en av de gammal-
dags kristna, som hos den Gudsfruktige
Pastor Lorentz Sällergren i Helleberga
kyrka, Kronobergs-län, på allvar hört
och mottagit Gudsordet om "Sam och
Nåd." "Ikol = Johannes" var och förblev en
varm kristen från sin konfirmation
till sin död. Någon seminarieutbild-
ning hade inte "Ikol = Johannes" fått
men han "konnte läsa runantill i bibel
och psalmbok lika bra, som "Hörke-
herren" själv, därtill skriva rätt lästig
stil med bleck och gäspenna och även
räkna de 4 räknerätten plus multipli-
kationstabellen, som han las utantill, som

2.)

ACC. NR. M. 7019:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"Fader vår." Mera behövde han ej kunna.
lägga vi därtill att han hade god räng-
röst och kunde spela psalmer ur psalm-
boken och ur "Mare & Lambets visor," så var
han intet dåligt, då han vandrade i byg-
derna med sitt Psalmodikan. Grammalt
psalmodikan se bekräftning nr 5. Någon
skola i nutida mening förekom intet
i våra orter. "Skol" = Johannes samlade
byns barn i någon hem "annafajstgård"
på någon gård i byn. De kunde vara
opplid ett 20-tal ibland. Hans hanna-
rar var 6 skilling i veckan för varje
barn och så kosthållet av ett barns
föräldrar varje dag, samt bär till ka-
nan i tur och ordning av barnens
föräldrar. Nödbröfliga kokskärb och
sängkläder samfundsskjötes på hela

3.)

ACC. N:R. M. 7019:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lärlaget. Samtidigt, som "Johannes" undervisade barnen, så kokade en kortrull potatis i den stora, öppna spisen, och en salt sill halstrades på gläderna; och det fattigaste av barnen fick många gånger dela den enkla måltiden med sin lärare. Det stod klart för "Johannes" Överlärares bud, "Vad Herren gjort en dessa små, som tror på mig, det Herren i och gjort mig," Undervisningen började kl. 8 om morgnaden och fortgick med nödiga raster till kl. 4. e. m. om vintern, men till kl. 5 om sommaren. Barnen sutta på "långbänkar" sådär en 6-8 stycken i varje bänk. På främsta bänken sitta "Småbarnen" dvs 1^{sta} klassen. De vara för läraren mest följamodsprövande; ty de skulle "stava släg-

4.)

ACC. N:R. M. 7019: 4

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ga ihop," ty "Bokstäverna" måste barnen fått
lära i hemmet innan dom sändes till sko-
lan. På andra bänken sutto de barn som
hunnit så långt att dom kunde "stava &
lägga ihop och även "läsa rent innanfyll"
"ondantagna de krokiga orden." Jag min-
nes en gammal grönna från min fö-
delseby, han hade läst för "Skol-Johan-
nes," och han berättade sig av att när
"ja va 9. år, så läste jag den krokige
Pungstprissen (Pungstpristeln) så då va
som rinnande vatten ur en vass." Jag spott-
ade; "Hur krokig är den då?" & du käre,
där står om 68 kreter & ara-bär (Gre-
ker och kraber.) Sen läskansten talas för
sig själv. - På 3de och sista bänken sut-
to de barn, som å griffeltavla räknade
de "4. talen" (= 4 räknarätten) och skriva på tav-

larna med grifflar efter "Förskriften på
svarta baulan, som häng på väggen." På
14 där för inman "Terminen" (skolan) slöt
finga dessa barn lära skriva med bläck
och gäspenna på papper, som såldes av bygs-
samlare, som köpte upp Lurys i bygderna.
Läraren fäste ihop de köpta arken i häf-
ten, 1 häfte åt varje barn, som skulle avgi
från skolan. Detta häfte innehöll i stora
bokstäver "Lilla och Stora alfabetet, samt i
mindre stil päntespråk ur bibeln. T.ex. "Om
skallkar locka dig, så följ icke!" Eller "Guds-
fruktan är visdomens begynnelse" o. s. v.
Detta häfte hette "Havtskrift" och var ett
kärt minne för kommande där. I minna
tidar fanns hos gamla sådana häften
från "Skol-Johannes" tid. Skulle jag möj-
ligen ha tur finna ett sådant, då kom-

6.)

ACC. NR. M. 7019:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

mar det anedelbart i Lunds Univ. Folkmin-
nesarkiv. — Varje morgon började man
skolan med psalmångaren "psalm-
modiken", därefter bön av läraren och
läsdagen slöts på samma sätt. In
fredagsklasserna fick en läsa högt "Mat-
bäverna", och så lärades ut för varje dag.
Så i korthet berättat gick det till när "Skol-
Johannes lärde barnungarna Låsa." "Jo-
hannes ville hellre rosa än risa sina
elever, men var det när oförlåtligt
pojkslyngel, så fick han själva gå &
skära ett rönnspö, sen opp på bänken
med akterändan i vädret och fick smyg.
"Men att straffa i brede, det gick ej an, ty så
när man drev en själ ut, så släppte
man in 19 som skeddigare & värre vora", sa-
de "Skol-Johannes." Obs! Efter många be-
gär.

7)

ACC. N:R. M. 7019:7.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kan det det tyckas vara överdrivet berättat detta på ett att straffa varnackiga barn, men det har verkligen tillgått så. — Som många andra hade "Ikol-Johannes" nöd och fattigdom och sin "Ektabrötta" (giktbrutna) kropp att dras med, men i allt förtröstade han på Gud och var glad mitt i sin fattigdom. Och vad mera; "Johannes" samlade på söndagskvällarna unga och gamla omkring sig i sin karoliga skol-sal. Där sjöng han och spelade och läste ett kapitel ur Bibeln och talade däröver lika bra, som "Körkeherren" själu. Detta förfröt dock åtskilliga präster; så som klagade för Pastor Lorentz Seltnergren på "Ikol-Johannes" för att han "Predikte" för byfalket. Obs! Seltnergren var ansedd av alla, som ett salt i förruttnelsen, och hans uttågsväg-

8)

ACC. N.R. M. 7019:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

de alltid funnit i andeliga ämnen. Teller-
gren svarade: "Vill Ni helst höra på "Ikol-
Jannes" predikningar, så låt då bli & höra
på mig; han är ett brinnande och skinan-
de ljus i sin sköplighet, ett bräckligt käll-
pytt av Guds Ande. End giv vi hade många
sådana, som "Johannes Svensson." Men brakt
detta, så kom fjärdingsmannen och sökte
på "Kongl. Kanslbefallningsmans" insädan
avbryta "Ikol-Johannes" predikningar. Och
d. s. k. "Konvultikplakaten" voro ej upphädda
den tiden. En gång kom Länsmannen dit till
en predikaafstämning. Då råkade Mel Berg-
man = (Länsmannen) "Johannes" "Ikol-Joh^{ans}-Svensson
använda män i afstämning; så ber jag få an-
mäla mig." "Johannes svarade; "jag för-
må inte använda någon, men för Gud
är inget omöjligt; så t. d. m. en länsmann

2.)

ACC. NR. M. 7019:9.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

~~Lärsmän~~ kan bli använd om det är hans
ärliga vilja, men så länge han själv in-
let vill. då kan varken Gud eller jag göra
nöt i denna viktiga sak. Lärsmän fick
nog, han blev svaret skyldig, och "Johan-
nes" fick predika för sin åhörarskara.
En gång voro den gamle lärarens kläder
så utslitna att han ej kunde nödhorp-
ligt skyla sig med dem. Även med denna
nödhorp gick han i bän till Gud. Nå-
ra av hans medvandrare beslöta att
i lyshet lägga samman till en vad-
malkorspym och "skräddare-lacksis på
Brickatorpet" under Hockult sydde kors-
men. Tidigt på söndagsmorgonen kom
en av vännerna till "Johannes" med kors-
men. men den gamle läraren stod redan
i dörren en raskskyldig "Lasarus", "Johannes"

10.)

ACC. N:R. M. 7019:10.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sade, "Per kommer du nu med mina kläder så tidigt." Per var förundrad och sporde, "Huru kan du veta att jag kommer te dej med kläder?" Johannes svarade, "Så är 14 där sen jag bad Gud att du skulle komma; och nu fick jag bänhärlse." — En gång berättas det att en agudaktig präst i en av våra socknar bad honom på middag tillrammans med några vänner samt Prästen tillika bjudit. Prästen ville efter måltiden dricka med "Skolg-Johannes", lade fram bibeln och bad honom svara på frågan om "Den Träpa porten och den smala vägen." Byrskanden sporde, "När porten är så träng och vägen desslikes smal; hur ska då så många möjligt för alla i denna stora socken att få rum där?" "Jannes" svarade, "Jesus säger,

"Jag är vägen ranningen och livet." Om nu kyrkoherden ärligt vill pröva på den väg som han i ordet uttalar för oss, så skall kyrkoherden finna att det ropas inbety "Giv rum!" Ty han, som själv är vägen säger; "Kommen till mig i all, som arbeten och ära betungade och i skalen finna ro till edra själar." Alltså önskar jag b. församlingslärer med åhörare god vilja och en ännu bättre fiansfärd. Prästen kunde inbety invända, när han beg visligen. Kanske mest av myfikenhet sporde Prästen om en stund. "Vill han berättat om någon sak här i omgivning, som han passat in på att här i denna idylliska prästgård. "Ikol-Johannes" liksom brukade någon minnet, men fortsatte. När jag gick hit såg jag

12.)

ACC. N:R. M. 7019:12.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

här ute vid vägskälen en vägmärare stå
 och sträcka armarna. På stolpen är en brie-
 ka med följande inskriftian. "Här har
 jag ståndat år från år och visat många
 vägen; men det om mig en sägen rör,
 att själva jag aldrig vägen går." Vid kyrka-
 herden då svarade på den betan är okänt.
 men fakta är denna sammanvara blev
 en vändpunkt i Prästens liv, och han blev
 "Skol-Johannes" förtragne vän. Efter
 endast några år fick "Skol-Johannes"
 budskap om att han snart inför Överlä-
 rarens fötter skulle redovisa för sin
 kallaregärning. Detta glädde den gamle dit-
 hän att han hade; "Så får jag då vara mår
 Heanam alltid. - Vid hans öppnade grift
 vigde samme Präst gamle "Skol-Johannes" till
 griftera med de kända orden: "Du gade och trogne
 förare över en ringa ting har du varit trogne,
 in i din Herres gläde!"

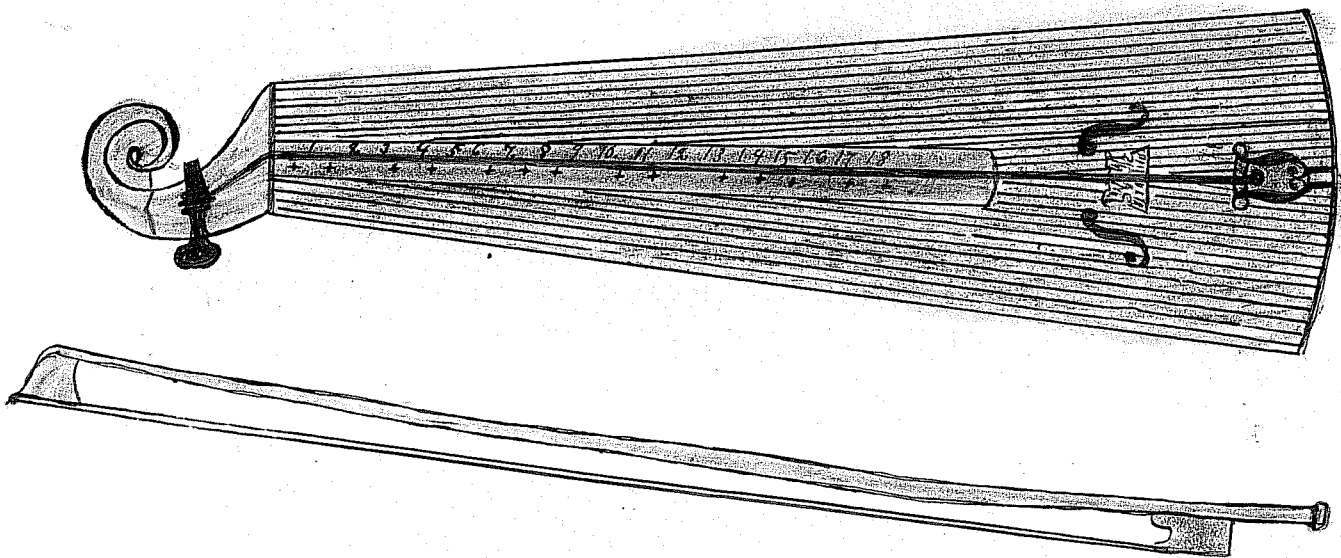
ACC. N:R

M 7019 : 13.

Landskap: Småland, Upptecknat av: Carl Viking.
Härad: Uppsvidinge. Adress: Furåkra² Kråksmåla.
Socken: Ålgö, Berättat av: Susanna Örlund-Waller.
Uppteckningsår: 1940. Född år 1800 i Ålgö socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

N: S. 150. = ärlig hembyggd psalmodikau. Motiv
från Lilla = Ålgö, Ålgö socken.

Skriv endast på denna sida!